

Yeni Anarşistler

David Graeber

2002

İçindekiler

Küreselleşme hareketi mi?	3
Milyarderler ve palyaçolar	5
Anarşi ve barış	7
Doğrudan demokrasiyi uygulamak	8
Önceleyici Politika	9

Entelektüellerle aktivistler arasında; devrim kuramcılarıyla uygulayıcıları arasında bu kadar uçurum olduğu başka bir zamanı akla getirmek oldukça zor. Aslında var olmayan engin toplumsal hareketler için [hazırlanmış] durum değerlendirmesine benzer makaleleri yazan yazarlar şaşkınlıkla ve daha da kötüsü saygısızlıkla ele alınıyor gözüküyordu; şimdi ise her yerde gerçek olanlar ortaya çıkmakta. Sadece iki veya üç yıl [gibi kısa bir süre] zarfında gezegenin yüzeyinde yaşamakta olan milyonlar için tarihsel olasılıkların anlamını tamamıyla dönüştürmeyi başaran, hiçbir belirgin iyi bir sebebi olmamasına rağmen hala 'küreselleşme karşıtı' hareket olarak adlandırılan için durum özellikle rezilcedir. Bu belki tam bir gözardı etmenin, veya New York Times gibi kasıtlı bir şekilde düşmanca olan kaynaklardan toplanan bilgilere dayanmanın bir sonucu olabilir; o halde, ilerici ağızlarca yazılanlar bile büyük ölçüde [esas] noktayı gözden kaçırmış gözüküyor –veya en azından hareketin katılımcıların en önemli olduğunu düşündükleri [şey] üzerine nadiren yoğunlaşıyorlar.

Bir antropolog ve –özellikle hareketin daha radikal, doğrudan-eylemci kısmının– aktif bir katılımcısı olarak, bazı genel olarak yanlış anlaşılan noktaları aydınlığa kavuşturabilirim; ama haberler pek hoş karşılanmayabilir. Sanırım tereddütün büyük bir kısmının [kökeni], uzun süreden beri kendilerini radikalliğin bir çeşidiyle oyalayanların gerçekte liberal olduklarını kabullenmekteki gönülsüzlükleridir: bireysel özgürlükleri genişletmek ve toplumsal adaleti sağlamakla ilgilenmek, ancak [bunu] sermaye ve devlet gibi hakim kurumların varlığını ciddi şekilde tehdit edecek yollardan yapmamak. Ve hatta devrimci bir değişim görmeyi arzulayanların pek çoğu, radikal siyasetin yaratıcı enerjisinin büyük bir kısmının artık –şimdiye kadar çoğunlukla dışarıda bırakılan bir gelenek [olan]– anarşizmden geliyor olmasından ve bu hareketi ciddi bir şekilde ele almanın aynı zamanda onunla [anarşizmle] saygılı bir ilişkiye girmeyi gerektirmesinden tam olarak mutlu olmayabilirler.

Ben bir anarşist olarak yazıyorum, ancak şu anlamda [bir anarşist olarak]; harekete dahil olan insanların hangi bağlamda ve kaç tanesinin gerçekte kendini "anarşist" olarak adlandırdığı buradaki amacın biraz dışında kalıyor¹. Alternatifi kendi içinde önceden canlandıracak bir biçimde fiziksel olarak devlet iktidarına müdahale etmenin lehine [olacak şekilde], [hükümetin kendi] hareketlerini düzenlemesi için hükümetlere başvuran siyaset [yapma tarzını] reddeden doğrudan eylemin bizzat kendisi, bütün bunların hepsi doğrudan doğruya liberter gelenekten ortaya çıkmıştır. Anarşizm hareketin kalbidir, ruhudur; ona [harekete] dair yeni ve umut dolu olanların çoğunun kaynağıdır. Bundan hareketle, harekete ilişkin en yaygın üç genel yanlış anlamayı açığa kavuşturmaya çalışacağım –"küreselleşme" olarak adlandırılan bir şeye karşı varsayılan muhalefetimiz, varsayılan "şiddet"imiz ve varsayılan tutarlı bir ideolojiden yoksun olmamız– ve ardından da tüm bunların ışığı altında, radikal entelektüellerin kendi kuramsal pratiklerini nasıl yeniden şekillendirebilecekleri hakkında bazı öneriler getireceğim.

Küreselleşme hareketi mi?

"Küreselleşme karşıtı" deyimi, ABD medyasının bir icadıdır ve aktivistler hiçbir zaman bununla [kendilerini] rahat hissetmemişlerdir. Bir şeye karşı olan bir hareket olması söz konusuysa [eğer], [hareket] insanlığın tarihsel gelişimi için tek bir olası doğrultu olduğunu savunan bir tür piyasa fanatizmi –veya, daha iyisi piyasa Stalinizmi– olarak tanımlanabilecek neoliberalizme karşıdır. Demokratik hesap verilebilirliği ligme ligme eden kurumlarca sahip olunan bütün gücün [erkin] daha sonra devredileceği harita ekonomistler ve şirket reklamcılarından [oluşan] bir seçkin [grubun] elindedir; bundan böyle [bu güç] büyük ölçüde, İMF [ing. International Monetary Fund, Dünya Para Fonu], WTO [ing. World Trade Organization, Dünya Ticaret Örgütü] veya NAFTA [ing. North American Free Trade Area, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Alanı] gibi seçilmemiş anlaşma örgütlere kullanılacaktır. Arjantin'de, Estonya'da veya Tayvan'da şunu doğrudan doğruya söylemek olasıdır: "Biz neoliberalizme karşı olan bir hareketiz". Ama ABD'nde, dil her zaman bir sorundur. Buradaki şirketler medyası siyasi olarak belki de dünyadaki en yekpare [tek sesli] medyadır: ortada olan sadece neoliberalizmdir –arka planda yatan

¹ Bazıları Anarşist sekteryanlık karşıtlığı ve açık-uçluluk ilkelerini o kadar ciddiye alırlar ki, bu nedenle kendilerini "anarşist" olarak adlandırmakta bile isteksizdirler.

bir gerçekliktir; bu nedenle de kelimenin kendisi kullanılamaz. İlgili meselelerden "serbest ticaret" veya "serbest piyasa" gibi propaganda terimleri kullanılarak bahsedilebilir. Böylece Amerikalı aktivistler kendilerini tereddüt içinde bulurlar: eğer birisi bir broşüre veya basın bildirisine (sıkça adlandırıldığı üzere) "N kelimesi" konmasını önerirse, alarm sirenleri anında çalmaya başlar: sadece eğitimli bir seçkin rolünü oynayan dışlayıcı bir şey. Alternatif ifadeleri tasarlamak [adlandırmak] üzere çeşit çeşit girişim yapılmıştır –biz "küresel adalet hareketi"yiz, biz "şirketler küreselleşmesine karşı" bir hareketiz. Bunlardan hiçbirisi farklı olacak şekilde üstün ya da tatminkâr değildir; sonucunda da toplantılarda konuşmacıların "küreselleşme hareketi" ile "küreselleşme karşıtı hareketi" [terimlerini] birbirinin yerine geçer şekilde kullandığı işitilebilir.

Aslında "küreselleşme hareketi" deyişi oldukça uygundur. Küreselleşme eğer sınırların ortadan kaldırılması ve insanların, sahip olunanların ve fikirlerin serbestçe hareketi anlamına geliyorsa, o zaman sadece hareketin kendisinin değil, aynı zamanda buna [harekete] katılan grupların çoğunun bizzat küreselleşmenin bir ürünü olduğu açığa kavuşacaktır; –özellikle de en radikal olanları– genel olarak İMF veya WTO'dan daha fazla küreselleşme destekleyicisidirler. Örneğin, J18 ve N30 –bu sonraki [N30] 1999'da Seattle'da yapılan WTO toplantısına karşı protestolar yapılması çağrısıdır– gibi gezegen çapında eylem günleri [düzenlenmesi yönündeki] ilk çağrılar yapan Halkların Küresel Eylemi [ing. People's Global Action] adlı uluslararası ağıdır. PGA ise kökenini, 1996'da yağmur mevsimi Chiapas'ının dize varan çamurlarında yapılan ünlü İnsanlık İçin ve Neoliberalizme Karşı Uluslararası Karşılaşma'ya [ing. International Encounter for Humanity and Against Neoliberalism] borçludur; ve [bu ise] Kumandan Yardımcısı Marcos'un ifade ettiği üzere bizzat "dünya üzerindeki bütün isyankarlar" tarafından başlatılmıştır. 50'den fazla ülkeden insan Zapatista'ların kontrolündeki La Reliudad köyüne akın etmişti. "Kıtalar-arası bir direniş ağı" görüşü La Reliudad'ın İkinci Deklarasyonu'nda ortaya konulmuştur:

"Tüm belirli [özel] mücadele ve direnişlerimizden kolektif bir ağ, neoliberalizme karşı bir kıtalar-arası direniş ağı, insanlık için bir kıtalar-arası direniş ağı oluşturacağımızı ilan ediyoruz;

Bu, İktidar'ın kendilerine karşı yürüttüğü savaşa karşı direnenlerin seslerinin ağı olsun.

Bu sadece konuşan değil, ama aynı zamanda insanlık adına neoliberalizme karşı mücadele eden ve direnenlerinin seslerinin ağı.

İktidar'ın bize söz verdiği ölüme karşı direnmeye yardımcı olacak, beş kıtayı kapsayan bir ağ."²

Deklarasyonun açıkça belirttiği üzere bu bir "örgütsel yapı" değildi; merkezi bir başı veya karar alıcısı yoktur; merkezi idare veya hiyerarşileri yoktur. "Biz tüm direnenler, bizler bir ağız".

Bir sonraki yıl, Ya Basya! içindeki Zapatista'nın Avrupalı yandaşları, ağ [oluşturma] sürecinin daha da ilerletildiği ikinci encuentro'yu İspanya'da düzenledi: PGA Şubat 1998'de Cenova'da yapılan toplantıda doğdu. Başlangıcından itibaren sadece İspanya, İngiltere ve Almanya'daki anarşist grupları ve radikal sendikaları içermekle kalmamış; Hindistan'daki Gandhi taraftarı sosyalist çiftçiler ligası (KKRS), Endonezya ve Sri Lanka balıkçılar birlikleri, Yeni Zelanda'daki Maori ve Ekvator'daki Kuna gibi yerli halk grupları, Brezilya Topraksız İşçiler Hareketi, Güney ve Orta Amerika'da kölelikten kaçanlarca oluşturulmuş toplulukların oluşturduğu ağ v.b.'ni de içine almıştır. Uzun bir zaman boyunca, –büyük ölçüde internet tarafından üstlenilene kadar, PGA'nın ana iletişim merkezi olarak faaliyet gösteren– Kanada Posta İşçileri Birliği ve Montreal merkezli CLAC adlı anarşist grup hariç olmak üzere, Kuzey Amerika oldukça kısıtlı bir şekilde temsil edildi.

² Birinci Uluslararası Encountro'nun kapanış bölümünde, 3 Ağustos 1996'da Komutan Yardımcısı Marcos tarafından okunmuştur: Sözümüz Silahımızdır: Seçme Yazılar, editör Juana Ponce de Leon, New York, 2001.

Hareketin kökenleri enternasyonalistken, talepleri de öyleydi. Örneğin İtalya'daki Ya Basta!'nın üç-madde programı evrensel olarak güvence altına alınmış bir "temel gelir" [ing. basic income, temel ihtiyaçları karşılayacak gelir düzeyi], insanların sınırlar ötesinde serbestçe hareketliliğinin güvence altına alınması, ve –pratikte (bizzat sinsi bir korumacılık biçimi olan) patent hakları üzerinde aşırı kısıtlamalar anlamına gelecek olan– yeni teknolojilere serbestçe erişim imkanı taleplerinde bulunuyordu. –Sloganları "Hiç Kimse Yasadışı Değildir!" olan– [Sınırlara Hayır (ing. noborder) hareketi Polonya-Almanya ve Ukrayna sınırlarında, Sicilya'da ve İspanya Tarifa'da bir hafta süren kamplar, yaratıcı direniş için laboratuvar çalışmaları düzenledi. Sınır görevlileri kıyafeti giyen aktivistler Oder nehri boyunca bottan köprüler kurmuşlar ve göçmenlerin sınırdışı edilmesini protesto etmek üzere tam donanımlı bir orkestrayla Frankfurt Havaalanını bloke etmişlerdi (sınırdışı edilenler insanlar Lufthansa ve KLM uçuşlarında havasızlık yüzünden ölmüştü). Göçmenleri, aktivistleri ve buna benzer herkesi hedefleyen, Avrupa çapındaki onbinlerce [bilgisayar] terminaliyle arama-ve-kontrol veritabanı oluşturan Schengen Information System'in evi olan Strasbourg'da yaz kampı planlanmıştı.

Aktivistler artan bir şekilde neoliberal "küreselleşme" görüşünün neredeyse sadece sermaye ve malların hareketiyle sınırlı olduğunu, ve aslında insanların, enformasyonun ve düşüncelerin serbestçe akışına karşı engelleri arttırdığına dikkat çekmeye çalışıyorlardı –ABD sınır görevlerinin sayısı NAFTA'nın imzalanmasından sonra neredeyse üçe katlandı. Hiç de şaşırtıcı değil: eğer dünyadaki insanların büyük bir kısmını yoksulluk bölgelerine [ing. impoverished enclaves] hapsetmek mümkün olmasaydı, o zaman Nike veya The Gap'ın üretimlerini oraya kaydırmaları için ortada teşvik edici hiçbir unsur olmazdı. İnsanların serbestçe hareketi veriliyken, bütün bir neoliberal proje çözülüp gider. Bu, insanlar günümüz dünyasında "egemenlik"ten bahsederken akla gelen başka bir şey: ulus-devlet'in son yüzyıldaki esas başarılarından birisi de dünya çapında ağır bir şekilde polis denetimi altında ve hep aynı biçimde kalan [bir sınır] engelleri ızgarası [ing. grid, şebeke, ağı] oluşturmuş olmasıdır. İşte bizim mücadele ettiğimiz şey de tam olarak bu –gerçek küreselleşme adı altında– [oluşturulan] uluslararası kontrol sistemidir.

Kendimiz giderek artan seviyedeki devlet baskısına maruz kaldığımızdan, bu bağlantılar –ve neoliberal politikalar ve devletin zor uygulama mekanizmaları (polis, hapishaneler, militarizm) arasındaki daha geniş ilişkiler– analizlerimizde giderek daha fazla göze çarpan bir rol üstlenir oldu. Sınırlar meselesi, Prag'daki İMF toplantısı sırasında ve daha sonra Nice'deki AB [Avrupa Birliği] toplantısında önemli bir konu haline geldi. Geçen yaz Quebec Şehri'ndeki FTAA [ing. Free Trade Agreement of America, Amerika Serbest Ticaret Anlaşması] zirvesinde, daha önceleri (en azından beyaz insanlar için) yokmuş gibi davranılan görünmez sınırlar, yöneticilerine dilekçe vermek isteyen sözde küresel vatandaşlar hareketine karşı bir gece içinde kalelere dönüştürüldü. İçerde sözde ciddi bir amaçla biraraya gelmiş devlet başlarının halkla [olası] temaslarını engellemek üzere inşa edilen üç kilometre uzunluğundaki "duvar", insani terimlerle neoliberalizmin ne anlama geldiğinin mükemmel bir sembolü oldu. Metal işçilerinden Mohawk savaşçılarına kadar herkesin, duvarı yıkmak üzere basit [tel] kesiciler ve kancalarla silahlanmış olarak [katıldığı] Kara Blok'un [ing. Black Bloc] görünüşü, –tam da bu nedenle– hareketin tarihindeki en güçlü anlardan birisi haline geldi.³

Ancak bu ve daha önceki enternasyonalizm arasında çarpıcı bir zıtlık vardır. Daha önceki genellikle Batı örgütlenme modelini dünyanın geri kalan kısmına ihraç etmekle sonuçlanmıştır; bu seferse, akış tamamen ters yönde. Hareketin işaretleme tekniklerinin –kitlesel şiddetsiz sivil itaatsizliğin bizzat kendisi başta olmak üzere– pek çoğu, belki de ilk olarak küresel Güney'de geliştirilmişti.

Milyarderler ve palyaçolar

Ne zaman büyük bir eylem gerçekleşse, "şiddet" [ing. violent, şiddet, şiddetli, saldırgan] sözcüğü şirketler medyası tarafından –ayrısız bir şekilde ve tekrar tekrar– bir mantra [dua ederken tekrarlanan söz] olarak kullanılıyor: "şiddetli gösteriler", "şiddetli çatışmalar", "salırgan göstericilerin merkezine polis baskını", hatta "şiddetli ayaklanmalar" (başka bir biçimi var mı ki?) [fiziksel şiddet kullanımı anlamında]

³ [Duvarın] alaşağı edilmesine yardımcı olmak, şüphesiz ki yazarın hayatındaki en heyecan verici deneyimlerden birisiydi.

"şiddetli"]. Basit ve yalın bir İngilizceyle olan bitenin ifade edilmesi –boya bombaları fırlatan, boş dükkanların camlarını kıran, yol ağzlarını bloke etmek üzere el ele tutuşan insanlar, onları sopalarla döven polisler– gerçekten de tek şiddetli [şiddet kullanan] tarafın polis olduğu görüntüsünü ortaya koyacakken, bu gibi ifadeler [bilinçli bir şekilde] kullanıldı. ABD medyası muhtemelen en saldırgan olanıdır –ve iki yıldır giderek artan militan doğrudan eylemliliğe rağmen, ABD’li olan herhangi bir aktivistin fiziksel bir yaralanmaya yol açtığını gösterecek tek bir örnek bile ortaya koyulması hala mümkün olmaması gerçeğine rağmen. İktidarları gerçekten rahatsız edenin hareketin "şiddetli içeriyor" olması değil, aksine nispeten şiddetten yoksun olması olduğunu söyleyebilirim; basitçesi hükümetler, bilindik silahlı direniş biçimlerine başvurmayı reddeden açıkça devrimci olan bir hareketle nasıl uğraşacaklarını bilmiyorlar.

Mevcut modelleri tahrip etme çabası genellikle oldukça kendinden bilinçlidir. Bir zamanlar işaretlerin [politik grupların] yanında yürümenin tek alternatifinin Gandhi taraftarı şiddet-karşıtı sivil itaatsizlik veya açıkça ayaklanma olduğu düşünülürken; [artık] Doğrudan Eylem Ağı [ing. Direct Action Network], Sokakları Geri İste [ing. Reclaim the Streets], Kara Blok veya Tute Bianche gibi gruplar kendi tarzlarında bu ikisi arasında tamamen yeni bir alanı tanımlamaya çalışıyorlar. Sokak tiyatrosu, festival unsurları ve şiddet-içermeyen –lafın gelişi Kara Bloğun kabullendiği anlamda şiddet-içermeyen, yani insanlara karşı herhangi bir doğrudan fiziksel zarar vermekten kaçınan– savaş hali olarak adlandırılabilir unsurları biraraya getirerek, pek çoğumuzun sivil itaatsizliğin "yeni lisan"ı olarak adlandırılabilir şeyi ortaya çıkarmaya teşebbüs ediyorlar. Örneğin Ya Basta!, tute bianche’si ve tamamen beyaz [ing. white-overalls] taktikleriyle tanınır: köpük zırhlarından içe giyilen tüplere, kauçuktan harika yüzme araçlarına, başlıklara ve kimyasallara dayanaklı beyaz takımlarına kadar farklı biçimlerde akıllıca planlanmış dolgu malzemeleri giyen erkekler ve kadınlar (Britanyalı kuzenleri iyi giyinmiş Womblies’dir). Her biri bir diğerini yaralanma ve tutuklanmaya karşı koruyarak, polis barikatları arasından kendine yol açan bu maskara ordusunun komik donanımları, onları –kötü biçimli, hantal, aptal, büyük ölçüde zarar verilemez [gözükən]– karikatür karakterlerini dönüştürüyor. Kostüm giymiş figürler yığınının balonlar ve su tabancalarıyla polise saldırması, veya "Pembe Blok"un [ing. Pink Bloc] Prag’da ve başka yerlerde periler gibi giyinmesi ve tüylü toz alıcılarla [polisleri] gıdıklaması ise bu etkiyi sadece daha da çoğaltır.

Amerikan Parti Kongreleri’nde, Bush (veya Gore) için kaliteli smokinler ve akşam kıyafetleri giymiş Milyarderler muhalifleri bastırmalarına teşekkür etmek için tomar tomar sahte paraları polislerin ceplerine tıktırıyorlar. Onlardan hiçbirisi hafifçe olsa bile yaralanmamıştı –belki de polise smokin giyen birisine vurmaktan kaçınma terapileri verilmektedir. Devrimci Anarşist Palyaço Bloğu [ing. The Revolutionary Anarchist Clown Block], büyük bisikletleri, gökkuşağı rengindeki perukları ve gürültü çıkaran tahta sopalarıyla, polislerin kafasının karışarak birbirlerine (veya milyarderlere) saldırmalarına neden oldu. Çok iyi sloganları vardı: "Demokrasi? Ha Ha Ha", "Birleşmiş pizzalar asla yenilmez", "hey ho, hey ho – ha ha, hee hee!", ve keza "Çağrı! Yanıt! Çağrı! Yanıt!" ve –herkesin favorisi olan– "Üç Kelimelik Slogan! Üç Kelimelik Slogan!" benzeri meta-sloganları [ing. meta, kendi kendini ifade eden kısa kelimeler] vardı.

Quebec Şehrinde, –sol [eğilimli] Yaratıcı Anakronizm Topluluğu [ing. Society for Creative Anachronism] meclisinin yardımıyla– ortaçağ tarzıyla inşa edilen devasa mancınık, FTAA’yı yumuşak [malzemelerden yapılmış] oyuncak bombardımanına tuttu. Şiddet-içermeyen ancak oldukça militan çarpışma biçimlerini geliştirmek için eski çağların savaş taktikleri çalışıldı: Quebec Şehri’nde fırlatıcılar ve zırhlılar (ilki esasen Prens Edward Adalarından, ikincisi ise Montreal’den [esinlenmiştir]) vardı, Roma tipi kalkan duvarları üstünde ise çalışmalar devam ediyor. Bloke etmek bir sanat biçimi haline geldi: eğer bir kavşağa pamuk halatlardan yapılmış devasa bir ağ atarsanız, bunu geçmek nerdeyse imkansız olacaktır; motorsikletli polisler sinekler gibi tuzağınıza düşerler. Yılan dansçıları hareketli bir barikat oluştururken, Kurtuluş Kuklası [ing. Liberation Puppet] ise tamamıyla açılmış kollarıyla dört şeritlik bir yolu kapatabilir. Geçen Mayıs’ta Londra’daki isyankarlar, ağır polisiye önlemler ve sel gibi bir yağmurla ancak kısmen kesintiye uğrayan bir Monopoly Board –Mayıs fuarında evsizler için Oteller kurmak, Oxford Cad-desi’nde Yüzyılın Satılması, Gerilla Bahçeçiliği [gibi]– eylemi planlamışlardı. Ancak militanlar arasında –Yeryüzü Kurtuluş Cephesi [ing. Earth Liberation Front] gibi eko-sabotajcılar– en militan olanları dahi insanlara (veya hayvanlara) zarar verilmesine neden olabilecek herhangi bir şey yapmaktan titizlikle

sakınırlar. İşte geleneksel kategorilerin birbirine böylesine karışması düzen kuvvetlerinin şaşırmasına neden olur; ve [onları eylemleri] aşına oldukları bir toprağa (yani, kaba şiddete) geri yöneltmek için ümitsizce girişimler yapmaya zorlar: ve hatta Cenova'da olduğu üzere ayrımsız aşırı şiddet kullanmak üzere mazaret yaratmak için faşist holiganların ayaklanmasını teşvik etmeye [kadar varmıştır bu ümitsiz girişimler].

Bu eylem biçimlerinin izleri, 1960'lardaki Hippilerin veya İtalyan "metropol Yerlileri"nin gösteri ve gerilla tiyatrolarına, 1970 ve 1980'lerdeki İtalya ve Almanya'daki mülk işgali çatışmalarına, hatta Tokyo havaalanının genişletilmesine karşı [yürütülen] köylü direnişine kadar takip edilebilir. Ancak bana öyle geliyor ki gerçek belirleyici olan kaynak [orijin] yine Zapatistalardan ve küresel Güney'deki diğer hareketlerden gelmekte. Pekçok biçimde, Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN) [ing. Zapatista Army of National Liberation]; esas olarak neoliberalizmin blöfünü, demokratikleşme ve gücü "sivil topluma" devretme hilesini teşhir etmek üzere; şiddet-içermeyen, sivil itaatsizlik eylemi yapma hakları daima reddedilen insanlarca yapılan girişimi temsil etmektedir. Komutanlarının söylediği gibi, [EZLN] artık ordu olma arzusu taşımayan bir ordudur (en azından son beş yıldır; gerçek silah dahi taşımadıkları bilinen bir sır). Standart gerilla taktiklerinden vazgeçmelerini açıklarken Marcos'un söylediği gibi:

"Biz insanların bize ya ilgi göstermeyeceklerini ya da biraraya gelerek bizimle beraber çarpışacaklarını düşünüyorduk. Ama bunlardan hiçbirini yapmadılar. Ortaya çıktı ki bu binlerce, onbinlerce, yüzbinlerce ve hatta milyonlarca insanın tümü de [ne] bizle beraber ayaklanmak, ... ne de bizim imha olmamızı istiyordu. Bizim onlarla diyalog kurmamızı istiyorlardı. Bu bizim şemamızı tamamen yıktı ve zapatismo'nun neo-zapatismo olarak tanımlanmasıyla sonuçlandı".⁴

EZLN artık yüzlerce isyancının tamamen silahsız olarak Meksika askeri üslerini "işgal etmesini" ve oradaki askerleri utandırmasını örgütleyen ordu benzeri bir şeydir. Benzer şekilde, Brezilya'da kullanılmayan toprakları tamamen şiddet-içermeyen bir şekilde işgal eden Topraksız İşçiler Hareketi [ing. Landless Workers' Movement] de önemli ahlâki bir itibar kazanmıştır. Her iki olayda da şurası gayet açık ki, eğer aynı insanlar aynı şeyi yirmi yıl önce deneseydiler basitçe vurulurlardı.

Anarşi ve barış

Bunların [bu hareketlerin] kökenlerini nerede ararsanız arayın, bu yeni taktikler hareketin anarşist esinleriyle mükemmel bir uyum içindedir; devlet gücünü ele geçirmekten çok, [bir yandan yönetim mekanizmalarından] giderek daha fazla özerk alanlar koparıırken, [öte yandan da] yönetim mekanizmalarını teşhir etmek, [onların] meşruiyetini sarsmak ve [parçalarına ayırarak yerinden] sökmekle ilgilidir. Burada kritik olan şey bunların hepsinin ancak genel bir barış atmosferi içinde mümkün olmasıdır. Ashında bana öyle geliyor ki bunlar hareketin şu andaki esas sorunlarıdır: yirmibirinci yüzyılın genel yönelimini belirleyebilirsiniz. Ondokuzuncu yüzyılın sonu ve yirminci yüzyılın başlarında Marksist partilerin çoğu hızla reformist sosyal demokratlar haline gelirken, anarşizmin ve anarko-sendikalizmin devrimci solun merkezi haline geldiğini unutmamalıyız.⁵ Gerçekte durum ancak I. Dünya Savaşı ve Rus Dverimi ile değişti. Bize genelde söylendiği üzere, anarşizmin düşüşüne ve komünizmin ileri fırlamasına neden olan şey –şanlı İspanya istisnası ile–, Bolşeviklerin başarısıydı. Ama bana öyle geliyor ki buna başka bir yoldan da bakılabilir.

⁴ Yvon LeBot ile yapılan röportaj, Subcomante Marcos: El Sueno Zapatista, Barcelona, 1997, ss. 214-5. & Bill Weinberg, Homepage to Chipas, Londra, 2000, s. 188.

⁵ "1904-1914'de Marksist sol birçok ülkede devrimci hareketin kenarında bulunuyordu; devrimci solun büyük bir kısmı klasik Marksizmden ziyade anarko-sendikalistlere veya en azından anarko-sendikalizmin düşüncelerine ve ruhuna çok yakınken, Marksistlerin ana kısmı de facto [pratikte] devrimci olmayan sosyal demokrasiyle tanımlanıyordu". Eric Hobsbawn, "Bolshevism and The Anarchists", Revolutionaries, New York, 1973, s. 61.

Ondokuzuncu yüzyılın sonlarında pekçok kimse samimi olarak, sanayileşmiş güçler arasında savaşın artık geçmişte kaldığına inanıyordu; sömürge maceraları devam ediyordu, ancak Fransız ya da İngiliz toprağı üzerinde gerçekleşecek bir Fransa-İngiltere savaşı bugün olduğu üzere [o zamanda da] düşünülemez bir şey olarak görülmüyordu. 1900'larda, pasaportların kullanılması bile antik bir barbarlık olarak değerlendiriliyordu. Ama bunun aksine, "kısa yirminci yüzyıl" tamamen ya savaş yapmakla veya savaşa hazırlanmakla geçen, muhtemelen insanlık tarihindeki en kanlı yüzyıl oldu. Böylece siyasi etkinliğin nihai göstergesi devasa mekanize ölüm makinalarına sahip olabilme yetisi haline geldiği zaman, hiç de şaşırtıcı olmayacak bir şekilde anarşizm çabucak gerçekçi olmayan bir şey olarak görülmeye başlandı. Bu tanımsal olarak anarşistlerin asla çok iyi olamayacağı bir şeydir. Karşılaştırılınca –bunda çok iyi olan– Marksist partilerin nihayetinde pratik ve gerçekçi olarak görülmeleri de şaşırtıcı değildir. Ancak Soğuk Savaşın sona erdiği, ve sanayileşmiş güçler arasında herhangi bir savaşın bir kere daha düşünülemez olduğu bir noktada; anarşizm tam da ondozuncu yüzyılın sonunda olduğu yerde, devrimci solun tam merkezinde bulunan uluslararası bir hareket olarak tekrar ortaya çıktı.

Eğer bu doğruysa, bugünkü "anti-terörist" hareketlenmenin nihai amaçları da açıklığa kavuşur. Kısa vadede herşey oldukça korkutucu gözüküyor. 11 Eylül'den önce bile kamuoyunu bizim terörist olduğumuza inandırmaya çalışmak üzere ümitsizce dövünen hükümetler artık kendilerine carte blanche [kayıtsız şartsız yetki] sunulduğu için rahat hissetmektedirler; pekçok iyi insanın berbat bir zulümden acı çekeceğine hiç şüphe yok. Ama uzun vadede şiddetin yirminci yüzyıldaki seviyesine geri dönüş basitçe imkansızdır. 11 Eylül saldırıları açıkça şans eseri olan bir şeydi (gerçekte işe yarayan ilk vahşi devasa terörist projeydi); nükleer silahların yaygınlaşması yerkürenin giderek daha büyük bir kısmının kitle imha silahlarıyla yürütülecek sınırsız bir savaşın [alanı olacağına işaret ediyor]. Ve eğer savaş devletlerin sağlığınıysa, anarşist tipteki örgütlenme imkanları geliştiriyor demektir.

Doğrudan demokrasiyi uygulamak

İlerici medyada küreselleşme hareketine dair devamlı surette yapılan bir eleştiri, [hareketin] taktiksel olarak parlak olmakla beraber herhangi bir merkezi temaya veya tutarlı bir ideolojiye sahip olmadığı [eleştirisidir]. (Bu sağ medyanın bizim tamamıyla [birbirleriyle] alakasız nedenlerle –Mumia'ya özgürlük, borçları sil, yaşlı ormanları koru [gibi]– toplaşan budala çocuklar olduğumuz iddialarının sol dengi olarak gözüküyor). Başka bir saldırı hattı ise hareketin bütün yapı ve örgütlenme biçimlerine tipik bir karşı çıkmayla hastalanmış olduğudur. Seattle'ın iki yıl sonrasında bunu yazmam gerekmesi oldukça sıkıntı verici, ama birisinin bunu yapması lazım: özellikle Kuzey Amerika'da, bu demokrasiyi yeniden keşfetmekle ilgili olan bir harekettir. Örgütlenmeye karşı değildir. Yeni örgütlenme biçimleri yaratmak üzerinedir. İdeolojiden yoksun değildir. Bu yeni örgütlenme biçimleri onun ideolojisidir. Bu, devletler, partiler veya şirketler gibi yukarıdan aşağıya yapılar yerine yatay örgülerin; merkezden arınmış, hiyerarşik olmayan fikir birliği [ing. consensus, konsensus] demokratik ilkesine dayanan örgülerin yaratılması ve canlandırılmasıyla ilgilidir. En nihayetinde bundan da fazlasına da esin kaynağı olur, çünkü nihayetinde bir bütün olarak gündelik hayatın yeniden düzenlenmesine esin sağlar. Ancak diğer pekçok radikalizm biçimlerinin aksine, kendisini ilkin siyasi alanda örgütlemiştir –aslen bunun (tüm ağır silahlarını ekonomik [alana] kaydırmış olan) iktidarların terk ettiği bir toprak olması nedeniyle.

Geçtiğimiz on yıl içinde Kuzey Amerika'daki aktivistler işler bir doğrudan demokrasinin gerçekte benzeyebileceği geçerli modeller yaratmak için, kendi gruplarının içsel süreçlerini yeniden düzenlemek amacıyla oldukça fazla yaratıcı enerji sarf etmekte. Bu bağlamda, daha önce de belirttiğim üzere hemen hemen istisnasız bir şekilde çoğunluk oylamasındansa, Batı geleneğinin dışında yer alan bir şekilde fikir birliğine ulaşma sürecine dayanan örneklerle geliyoruz. Sonuç ise muhalif sesleri bastırmadan, lider kadroları yaratmadan ve hiç kimseyi özgürce katılmadığı bir şeyi yapmaya zorlamadan; hepsinin amacının inisiyatifin tabandan yükselmesine olanak tanıyacak demokratik süreç biçimlerini yaratmak olduğu, zengin ve tam teçhizatlı örgütsel araçların –sözcü konseyleri [ing. spokescouncils] , ilgi grupları [ing. affinity groups], kolaylaştırıcı araçlar, bölünmeler [ing. break-outs], camdan akvaryumlar [ing. fishbowls],

insanların yaptığımızı açıkça görebilecekleri yapılar anlamında], bloke edici endişeler, titreşim-ölçücüler [ing. vibe-watchers, bir konuda insanlar arasındaki düşünceleri anlamak anlamında]– ortaya çıkmasıdır.

Fikir birliği sürecinin temel düşüncesi, oylamadan ziyade ortaya herkes tarafından kabul edilebilecek öneriler koymanızdır –ya da en azından, hiç kimse için tamamıyla karşı çıkılabilir [olan] şeyler sunmamak: ilk önce önerini belirt, sonra "endişeleri" dinle ve onları cevaplamaya çalış. Bu noktada genellikle gruptaki insanlar orijinal öneriye eklenmek üzere "dostça değişiklikler" önerirler, veya aksi takdirde endişelerin giderilmesi için [orijinal öneriyi] değiştirirler. Sonra ise nihayetinde, fikir birliği çağrısı yaptığınızda "bloke etmek" veya "dışında kalmak" isteyen kimsenin olup olmadığını sorarsınız. Dışında kalmak demek basitçe şöyle demektir: "Ben kişisel olarak bu eyleme katılmak istemiyorum, ama hiç kimseyi de bunu yapmaktan alıkoymayacağım". Bloke etmek ise şunu söylemektir: "Bunun grup içinde yer almanın ilkelerini veya amaçlarını ihlâl ettiğini düşünüyorum". Bu veto olarak çalışır: herhangi bir kişi öneriyi bloke ederek onu öldürebilir –her ne kadar bloke etmenin gerçekten ilkesel olup olmadığını saptamaya yönelik bazı yollar olsa da.

Farklı çeşitlerde gruplar vardır. Sözcü konseyleri örneğin, daha küçük "ilgi grupları" arasında iletişimi sağlayan büyük meclislerdir. Genellikle Seattle veya Quebec gibi büyük ölçekli doğrudan eylemler öncesinde veya [bunlar] sırasında toplanırlar. (4 ile 20 kişi arasında insandan oluşabilecek olan) her bir ilgi grubu, daha büyük bir grup içinde kendi adlarına konuşma yetkisine sahip bir "sözcü"yü seçer. Yalnızca sözcü konseyde gerçekleşen konsensus sağlama sürecine katılabilir, ancak asıl sonuca ulaşılmadan önce [sözcüler] ilgi gruplarına geri dönerler ve her grup konsensusa hangi durumda katılacağını saptar (göründüğü kadar hantal [bir süreç] değildir). Diğer yandan bölünmelerde ise; büyük toplantılar, kararlar almak veya öneriler üretmek üstüne odaklanacak daha küçük parçalar oluştururlar. [Bu karar ve öneriler, küçük gruplar] tekrar biraraya geldiğinde onaylanmak üzere [hazırlanır]. Kolaylaştırıcı araçlar, işler çıkmaza girdiğinde sorunları çözmek veya işleri sürdürebilmek için kullanılırlar. İnsanların diğerlerinin fikirlerini eleştiremeyeceği, ancak sadece kendi fikirlerini sunabilecekleri beyin fırtınası oturumları [ing. brainstorming sessions] talep edebilirsiniz; veya insanların karar almak için değil de, sadece diğer insanların öneri hakkında neler hissettiklerini görmek üzere ellerini kaldırdıkları, bağlayıcı-olmayan nabız yoklayıcı anketler yapabilirsiniz. Akvaryumlar, görüşlerde derinlemesine farklılıklar varsa kullanılabilir: her iki taraftan da ikişer –biri erkek, biri kadın olmak üzere– temsilciyi alır, diğer herkesin sessizce onları çevrelediği bir yerde ortaya oturtursunuz, ve bu dördünün tüm bir gruba önerilmek üzere bir senteze veya karşılıklı özveriye ulaşip ulaşamadıklarına bakarsınız.

Önceleyici⁶ Politika

Bu büyük ölçüde halen gelişmekte olan bir şey; ve bu gibi şeylerde çok az deneyimi olan insanlar arasında bir demokrasi kültürü yaratmak türlü hatalarla ve yanlış başlangıçlarla dolu, zorunlu olarak acılı ve eşitsiz bir iş; ancak –sokaklarda bize rastgelen herhangi bir polis şefinin tanıklık edebileceği üzere– bu tip bir doğrudan demokrasi şaşırtıcı bir şekilde etkili olabilir. Ve tam anlamıyla bu tip bir eyleme katılıp da, sonucunda insanın yapabilecekleri[–ne dair] algısı köklü bir değişime uğramamış birisini bulmanız oldukça güçtür. "Başka bir dünya mümkün" demek bir şeydir; ancak ne kadar anlık olursa olsun bunu yaşamak başka bir şeydir. Belki de bu örgütlenmeler –örneğin Doğrudan Eylem Ağı– hakkında düşünmeye başlamanın en iyi yolu bunları sektör Marksist grupların, hatta sektör Anarşist grupların tamamen zıttı olarak değerlendirmektir⁷. Demokratik-merkeziyetçi "parti" tam ve doğru kuramsal analizlere vurgu yaparken, ideolojik birlik [teklik] talep edip, eşitlikçi bir gelecek görüşü ile bugünkü aşırı otoriter örgütlenme biçimlerini yanyana sunma eğilimi sergilerken; [bu yeni örgütlenmeler] belirgin bir

⁶ ÇN: Önceleyici, bir şeyin gelecekteki halini almasını sağlayacak (ing. prefigurative).

⁷ Büyük A'lı diye anılabilecek anarşist gruplar, örneğin lafın gelişi –üyelerinin 1926'da Nestor Makhno tarafından ortaya konulan Anarşist Komünistler Platformu'nu kabul etmesinin gerektiği– Kuzey Doğu Anarşist Komünist Federasyonu [ing. North East Federation of Anarchist Communist, NEFAC] [gibileri] halen var olmaktadır tabii ki. Ancak küçük a'lı anarşistler şimdiki tarihsel dinamizmin gerçek sathını oluşturmaktadır.

şekilde çeşitliliği amaçlarlar. Tartışma daima belirli eylem biçimleri üzerine yoğunlaşır; hiç kimsenin bir başkasını tamamen kendi görüş açısına dönüştürmeyeceği [döndürmeyeceği, inandırmayacağı] baştan kabul edilmiştir. Slogan şöyle ifade edilebilir: "Eğer şu anda bir anarşist gibi hareket etmek istiyorsan, senin uzun dönemli bakışın [analayışın] tamamen senin kendi meselendir". Bu gayet makul gözüküyor: bu ilkelerin gerçekte bizi ne kadar uzağa götüreceğini, veya bunlara [bu ilkelere] dayanan karmaşık bir toplumun en sonunda neye benzeyeceğini hiç birimiz bilmiyoruz. Böylece onların ideolojisi, onların pratiğini belirleyen anti-otoriter ilkelere içkindir; ve daha belirgin olan ilkelerinden birisi ise işlerin bu şekilde yürütmesi gerektiği [ilkesidir].

Son olarak, doğrudan-eylem ağlarının yabancılaşma, ve [yabancılaşmanın] siyasi pratikteki geniş etkileri hakkında seslendirdikleri bazı sorularla didişeceğim. Örneğin kapitalist bir toplumda devrimci politika için buna yakın başka hiçbir unsur yokken; niye bir grup sanatçılardan, müzisyenlerden, yazarlardan oluşan projelere oldukça sempatiyle yaklaşırken, diğerleri yabancılaşmamış bir üretim biçimiyle uğraşır. Şurası kesin ki, ilk başta bir şeyleri tasarlama [düşleme] ve daha sonra ise –kolektif veya bireysel olarak– onları varlığa dönüştürme deneyimi; ve toplumsal alternatifler –özellikle de kendisi daha az yabancılaşmış yaratıcılık biçimlerini tanımlayan bir toplumun olabilirliğini?– planlama yeteneği arasında bir bağ olmalı. Hatta devrimci koalisyonların her zaman toplumun en az yabancılaştırılmışları ile [toplumun] en fazla bastırılanları arasında olan bir çeşit ittifaka dayandığı bile öne sürülebilir; böylece gerçek devrimlerin bu iki kategorinin en geniş ölçüde örtüştüğü bir zamanda ortaya çıkma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Bu en azından, kapitalist rejimleri devirenlerin niye kuşaklar boyunca ücretli emeğe katlanmaya alışmışlarca değil de, gerçekte hep köylüler veya zanaatkârlar –veya hatta yeni proleterleşmiş köylüler ve zanaatkârlar– olarak belirdiğini açıklamaya yardım edecektir. Bu keza hareket içindeki yerli halk mücadelelerinin sıradışı önemini açıklamaya da yardım edecektir: bu halklar, eş zamanlı olarak yeryüzü üstündeki en az yabancılaştırılmış ve en çok baskıya maruz kalan [halklar] olma eğilimini taşırlar. Artık bugün yeni iletişim teknolojileri, –yerel direniş ve ayaklanmaların olduğu gibi– onların da küresel devrimci ittifak içinde yer almasını olanaklı kılmıştır; onların esaslı bir ilham verici rol oynayacakları hemen hemen kaçınılmaz olan bir şeydir.

Posia

David Graeber
Yeni Anarşistler
2002

<https://www.geocities.ws/anarsistbakis/makaleler/graeber-yenianarsistler.html>

edu.wll.im